Chamorro

Chamorro, o **Chamoru**, és un idioma que es parla sobretot a Guam i les illes Marianes.

Es tracta d'una llengua del grup austronesi relacionada amb algunes llengües de les Filipines.

Les arrels del lèxic pertanyen a la llengua espanyola en un 50% dels casos, però la gramàtica és austronèsia amb influències espanyoles.[1]

Per exemple *bumbola* vol dir jugar a pilota i deriva de la paraula castellana *bola* amb un prefix *um* i reduplicació de l'arrel.

Chamorro	
Chamoru	
Tipus	llengua, llengua viva i llengua vulnerable
Parlants	
60.000	
Parlants nadius	64.300
Parlat a	Guam (Territori no incorporat a USA) Illes Mariannes (Estat lliure associat a USA)
Autòcton de	Guam i illes Mariannes Septentrionals
Classificació lingüística	
llengua humana llengües austronèsiques llengües malaiopolinèsies llengües malaiopolinèsies occidentals	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet llatí
Nivell de vulnerabilitat	2 vulnerable
Codis	
ISO 639-1	ch
ISO 639-2	cha
ISO 639-3	cha
SIL	CJD
Glottolog	cham1312 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/cham1312)
Linguasphere	31-RAA-a (http://www.hortensj-garden.org/index.php?tnc=1&tr=lsr&nid=31-RAA-a)
Ethnologue.com	cha (http://www.ethnologue.com/language/cha)
UNESCO	2350 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-2350.html)
IETF	ch
Endangeredlanguages.com	846 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/846)

Contingut

Alfabet
Frases bàsiques en Chamorro
Numerals
Referències

Alfabet

' (parada de la glotis), A, Å, B, Ch, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, Ñ, Ng, O, P, R, S, T, U, Y

Frases bàsiques en Chamorro

Håfa adai "Hola"
Håfa tatatmanu hao? "Com estàs?"
Hayi na'an-mu? "Com te dius?"
Si Antonio yo' "Em dic Antonio"
Buenas dias "Bon dia"
Buenas tatdes "Bona tarda"
Buenas noches "Bona nit"
Adios "Adeu"
Amigo "Amic"
Si Yu'os ma'ase "Gràcies"
Guåhan "Guam"

Numerals

CEl chamorro actual només utilitza nombres d'origen espanyol: unu, dos, tres, etc. L'antic chamorro utilitzava paraules pels nombres basats en categories: "nombres bàsics" (per dates, temps, etc.), "coses vives", "coses inanimades" i "grans objectes".

Català	Chamorro modern	Chamorro antic			
		Nombres bàsics	**Coses vives**	**Coses ianimades**	**Objectes grans**
un	unu/una (time)	håcha	maisa	hachiyai	takhachun
dos	dos	hugua	hugua	hugiyai	takhuguan
tres	tres	tulu	tatu	to'giyai	taktulun
quatre	kuåttro'	fatfat	fatfat	fatfatai	takfatun
cinc	singko'	lima	lalima	limiyai	takliman
sis	sais	gunum	guagunum	gonmiyai	ta'gunum
set	sietti	fiti	fafiti	fitgiyai	takfitun
vuit	ocho'	guålu'	guagualu	guatgiyai	ta'gualun
nou	nuebi	sigua	sasigua	sigiyai	taksiguan
den	dies	månot	maonot	manutai	takmaonton
cent	siento	gåtus	gåtus	gåtus	gåtus/manapo

- El nombre 10 i els seus múltiples, fins a 90, són *dies* (10), *benti* (20), *trenta* (30), *kuårenta* (40), *sinkuenta* (50), *sisenta* (60), *sitenta* (70), *ochenta* (80), *nubenta* (90)
- Similars als nombres espanyols *diez* (10), *veinte* (20), *treinta* (30), *cuarenta* (40), *cincuenta* (50), *sesenta* (60), *setenta* (70), *ochenta* (80), *noventa* (90).

Referències

1. Rafael Rodríguez-Ponga, *Del español al chamorro: Lenguas en contacto en el Pacífico*. Madrid, Ediciones Gondo, 2009, www.edicionesgondo.com